

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/152/2016
Identifikačné číslo spisu:	1114219498
Dátum vydania rozhodnutia:	29.11.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Lubor Šebo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:1114219498.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Ľubora Šeba a členov senátu Mgr. Dušana Čima a Mgr. Miroslava Šeptáka, v spore žalobcu S. N., bytom F. č. XXX, XXX XX H., zastúpeného JUDr. Milanom Slobodníkom, advokátom so sídlom Štúrova 20, 040 01 Košice, proti žalovanej Slovenskej republike, v mene ktorej koná Ministerstvo spravodlivosti SR, so sídlom Župné námestie 13, Bratislava, o zaplatenie 2 814,17 € s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 17 C 211/2014-42, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 11. apríla 2016 sp. zn. 6 Co 26/2016, takto

rozhodol:

Dovolanie žalovanej z a m i e t a .

Žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi náhradu trov dovolacieho konania vo výške určenej súdom prvej inštancie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 27. októbra 2015 č. k. 17 C/211/2014-42 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal, aby mu žalovaná zaplatila 2 814,17 € titulom odškodnenia osoby poškodenej násilným trestným činom v zmysle zákona č. 215/2006 Z.z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi (ďalej aj „zákon č. 215/2006 Z.z.“). Žalovanej náhradu trov konania nepriznal. V odôvodnení uviedol, že žalovaná na základe rozhodnutia o odškodnení č. 38154/2014-1537/74 z 12. júna 2014 priznala žalobcovi odškodnenie v sume 5 638,33 €, ktoré predstavovalo diel 1/3 z celkového možného odškodnenia z dôvodu, že žalobcov otec S. N., nar. XX. S. XXXX, sa dňa XX. Z. XXXX stal obeťou násilného trestného činu páchatelky I. N., nar. X. Q. XXXX, na následky ktorého žalobcov otec X. I. XXXX zomrel. Z potvrdenia Okresného súdu Michalovce sp. zn. 21D/612/2013 z 8. apríla 2014 vyplýva, že dedičmi po nebohom S. N., boli I. N., ako pozostalá manželka a S. N. a I. N., ako pozostalé deti. Žalobca v žalobnom návrhu uviedol, že žalovaná ho na základe rozhodnutia o odškodnení ukrátila o žalovanú sumu, nakoľko mu priznala len jednu tretinu z celkovej sumy odškodnenia. Súd prvej inštancie zo zisteného skutkového stavu a s poukazom na citované zákonné ustanovenia, žalobu ako nedôvodnú v celom rozsahu zamietol. Konštatoval, že o odškodnenie môže požiadať každá osoba, ktorá sa cíti byť poškodená a spĺňa

podmienky ustanovené v § 3 ods. 1 zákona č. 215/2006 Z.z. Keďže podľa neho cit. zákon výslovne nezakazoval matke žalobcu požiadať o odškodnenie, žalovaná správne postupovala, ak pri výpočte sumy, určenej na jednorázové finančné odškodnenie osôb, ktorým bola v dôsledku úmyselného násilného trestného činu spôsobená ujma na zdraví, vychádzal z osvedčenia o dedičstve a teda pri výpočte odškodnenia rozdelil sumu 16 885,- (t. j. 50 násobok minimálnej mzdy, ktorá v roku 2013 predstavovala sumu 337,70 €) medzi tri subjekty, ktoré by mohli eventuálne požiadať o odškodnenie. Podľa súdu prvej inštancie mala matka žalobcu postavenie poškodeného v zmysle zákona č. 215/2006 Z.z. a mohla byť žiadateľkou v zmysle § 3 ods. 1 cit. zákona. Na jednej strane jej vznikol nárok na odškodnenie v sume 5 628,33 €, avšak tento nárok by jej žalovaná nemohla vyplatiť, nakoľko matka žalobcu nemohla vykonávať oprávnenie poškodeného v zmysle § 47 ods. 1 zákona č. 301/2005 Z.z. Trestný poriadok (ďalej aj „Trestný poriadok“), keďže bola v trestnom konaní stíhaná ako obvinená. Ďalej uviedol, že zákon č. 215/2006 Z.z. rozlišuje medzi vznikom nároku na podanie žiadosti o odškodnenie a vznikom nároku na poskytnutie odškodnenia. Žalovaná tak podľa súdu prvej inštancie plne rešpektovala vôľu zákonodarcu, pričom pri výpočte výšky odškodnenia, prislúchajúceho žalobcovi, zohľadnila aj vznik nároku matky žalobcu, ktorá mala v zmysle osvedčenia o dedičstve postavenie osoby, oprávnenej na podanie žiadosti o odškodnenie. Nakoľko podľa súdu prvej inštancie zákon č. 215/2006 Z.z. nevyklúčoval podanie žiadosti zo strany matky žalobcu o odškodnenie, súd prvej inštancie nezistil pochybenie zo strany žalovanej, pokiaľ ide o výpočet satisfakčnej sumy, určenej pre žalobcu a jeho sestru.

2. Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 11. apríla 2016 sp. zn. 6 Co 26/2016 zmenil rozsudok súdu prvej inštancie tak, že žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi sumu 2 814,17 €. Žalovaná je povinná nahradiť žalobcovi trovy prvoinstančného a odvolacieho konania. Odvolací súd dospel k záveru, že súd prvej inštancie zistil správne skutkový stav veci, avšak vec nesprávne právne posúdil, nakoľko suma odškodnenia v danej veci mala byť rovným dielom priznaná poškodeným, ktorými v danej veci je výlučne žalobca (syn nebohého) a I. N. (dcéra nebohého). Odvolací súd je na rozdiel od súdu prvej inštancie toho názoru, že zmyslu a účelu zákona č. 215/2006 Z.z. zodpovedá taký výklad, keď odškodniť možno len také osoby, ktorým zákon priznáva postavenie poškodených a súčasne ich z odškodnenia nevyklúča. Nie je teda podľa neho sporné, že tieto kritériá spĺňajú iba žalobca a jeho sestra I. N., ktorí sú pozostalými po nebohom S. N. a súčasne neboli stíhaní ako obvinení v trestnom konaní vraždy. Matka podľa odvolacieho súdu nemôže byť považovaná za poškodenú osobu v zmysle cit. zákona, pretože svojím konaním spôsobila nebohomu smrť, bola súčasne obvinená z obzvlášť závažného zločinu vraždy a bola aj súdom právoplatne odsúdená. Odvolací súd konštatoval, že za tohto stavu žalovaná nemala pri odškodňovaní prihliadať k tejto osobe a sumu odškodnenia bola povinná rovným dielom rozdeliť len medzi tých poškodených, ktorí spĺňali všetky kritériá pre odškodnenie podľa § 2 písm. a/ v spojení s § 3 ods. 1 cit. zákona. Právo na odškodnenie podľa odvolacieho súdu matke žalobcu nepatrí s poukazom na § 3 ods. 2 písm. c/ zákona č. 215/2006 Z.z. Povinnosťou žalovanej teda bolo sumu odškodnenia (16 885,- €) rozdeliť medzi žalobcu a I. N. rovným dielom, t. j. každému vyplatiť sumu 8 442,50 €. V opačnom prípade by podľa odvolacieho súdu došlo k situácii, že štát si ponechá 1/3 podiel zo sumy celkového odškodnenia, hoci nemá postavenie poškodeného podľa cit. zákona.

3. Žalovaná podala voči rozsudku odvolacieho súdu dovolanie 30. mája 2016. Rozsudok odvolacieho súdu podľa nej vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. Namietla, že už samotná úvaha odvolacieho súdu o tom, že I. N. nemá postavenie poškodeného podľa zákona č. 215/2006 Z.z. je zjavne nesprávna a v priamom rozpore s cit. zákonom. Žalovaná sa stotožňuje s názorom súdu prvej inštancie, ktorý konštatoval, že zákon č. 215/2006 Z.z. rozlišuje medzi vznikom nároku na podanie žiadosti o odškodnenie a vznikom nároku na poskytnutie odškodnenia. Tvrdenie odvolacieho súdu by podľa žalovanej obstálo len vtedy, keby citovaný odškodňovací predpis bol formulovaný tak, že odškodnenie sa poskytuje rovnakým dielom medzi osoby, ktoré môžu vykonávať oprávnenie poškodeného. Žalovaná je toho názoru, že I. N. je podľa ustanovenia § 2 písm. a/ zákona č. 215/2006 Z.z. poškodenou na účely cit. zákona a má v súlade s ustanovením § 3 ods. 1 cit. zákona právo žiadať odškodnenie. Zároveň sa na ňu vzťahuje aj ustanovenie § 5 ods. 1 zákona č. 215/2006 Z.z. priznávajúci jej právo na odškodnenie, o ktoré sa delí s ostatnými poškodenými osobami

rovným dielom. Pri samotnom poskytnutí odškodnenia je podľa žalovanej nevyhnutné aplikovať ustanovenie § 3 ods. 2 zákona č. 215/2006 Z.z., ktoré taxatívne vymenováva prípady, kedy sa odškodnenie neposkytuje, t. j. vylučuje určitý okruh poškodených, ktorým prináleží právo na odškodnenie z reálneho vyplatenia/poskytnutia odškodnenia. Uvádza, že úvaha odvolacieho súdu, ktorá na základe vylúčenia skupiny osôb z poskytnutia odškodnenia ustanovením § 3 ods. 2 zákona č. 215/2006 Z.z. viedla k záveru o tom, že tieto osoby nemajú status poškodených osôb, neprináleží im právo požiadať o odškodnenie a neprihliada sa na ne pri rozhodovaní o nároku na vyplatenie odškodnenia, je v rozpore s aktuálnou právnou úpravou nastavenou zákonom č. 215/2006 Z.z. Žalovaná žiadala na základe uvedeného zmeniť rozhodnutie odvolacieho súdu a zároveň požiadala o odklad vykonateľnosti napadnutého rozsudku.

4. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu žiadal dovolanie ako nedôvodné zamietnuť.

5. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku, zákona č. 160/2015 Z.z. (ďalej len „CSP“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, platí, že ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá CSP (ale) právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky predovšetkým nezistil splnenie podmienok pre odklad vykonateľnosti (dovolanie) napadnutého rozhodnutia v zmysle ustanovenia § 444 ods. 1 CSP a v súlade s ustálenou praxou odvolacieho súdu o tom nevydal samostatné rozhodnutie.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ a „dovolačný súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v zmysle § 429 ods. 2 písm. b/ CSP, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) skúmal najskôr, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 419 a nasl. CSP) a dospel k záveru, že dovolanie žalovanej nie je dôvodné.

8. Žalovaná podala dovolanie 30. mája 2016, t. j. za účinnosti zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „O.s.p.“), účinného do 30. júna 2016. Dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvej inštancie, je tak v zmysle § 238 ods. 1 O.s.p. prípustné. Ustanovenie § 237 ods. 1 O.s.p. pripúšťalo dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku alebo uzneseniu) odvolacieho súdu, ak konanie, v ktorom bolo vydané, bolo postihnuté niektorou zo závažných procesných väd. Podľa tohto ustanovenia bolo dovolanie prípustné, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Žalovaná existenciu procesných väd v zmysle § 237 ods. 1 O.s.p. netvrdila a ich existenciu v konaní dovolací súd ani nezistil.

9. Žalovaná v dovolaní tvrdí, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). V ďalšom sa preto dovolací súd zamerail na posúdenie danosti tohto dovolacieho dôvodu. Nesprávnym právnym posúdením veci v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O mylnú aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd použil iný právny predpis, ako mal správne použiť, alebo aplikoval síce správny právny predpis, ale nesprávne ho vyložil. Dovolačný súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že právne posúdenie veci odvolacím súdom, ktoré ho viedlo k zmene rozhodnutia súdu prvej inštancie vo vzťahu k žalovanej a k uloženiu jej povinnosti zaplatiť žalobcovi sumu 2 814,17 €, je vecne správne.

10. Zmyslom zákona č. 215/2006 Z.z. je poskytnúť náhradné jednorazové odškodnenie zo strany štátu

osobám poškodeným úmyselnými násilnými trestnými činmi, teda tým, ktorým bola spôsobená ujma na zdraví, a to v prípade, že ich iné odškodnenie, najmä zo strany páchatel'a trestného činu nie je možné (napr. páchatel' je neznámy) alebo je podstatne sťažené (napr. páchatel' je nemajetný). Filozofia takéhoto prístupu štátu k obetiam násilných trestných činov sa opiera o premisu, že štát je zodpovedný za ochranu života a zdravia osôb zdržujúcich sa na jeho území, pričom zároveň ide o také zásadné poslanie, že ak pri tejto ochrannej funkcii zlyhá, musí aspoň čiastočne zmierniť negatívne dôsledky rezultujúce s nedostatočnej ochrany ľudského života a zdravia na jeho území.

11. Osobitným druhom práva poškodeného v rámci trestného konania je jeho právo na odškodnenie pri násilných trestných činoch v zmysle zákona č. 215/2006 Z.z., ktorý definuje poškodeného v § 2 písm. a/ tak, že poškodeným na účely tohto zákona je osoba, ktorej bola v dôsledku trestného činu spôsobená ujma na zdraví; ak táto osoba v dôsledku tohto činu zomrela (ďalej len „zomretý“), pozostalý manžel po zomretom a pozostalé dieťa po zomretom, a ak ich niet, pozostalý rodič po zomretom, a ak ho niet, osoba, ku ktorej mal zomretý vyživovaciu povinnosť.

12. Podľa § 3 ods. 1 zákona č. 215/2006 Z.z. o odškodnenie môže požiadať poškodený, ktorý je občan Slovenskej republiky alebo občan iného členského štátu, alebo osoba bez štátnej príslušnosti, ktorá má na území Slovenskej republiky alebo na území iného členského štátu trvalý pobyt, alebo cudzí štátny príslušník za podmienok a v rozsahu ustanovenom medzinárodnou zmluvou, ktorá bola ratifikovaná a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak k ujme na zdraví došlo na území Slovenskej republiky. Zákon č. 215/2006 Z.z. v ustanovení § 3 ods. 2 výslovne stanovuje, komu sa náhradné odškodnenie neposkytuje, a to: a) ak poškodenému bola ujma na zdraví plne uhradená inak, b) poškodený nedal súhlas na trestné stíhanie podľa § 211 Trestného poriadku alebo c) žiadateľom je osoba, ktorá nemôže vykonávať oprávnenie poškodeného podľa § 47 ods. 1 zákona č. 301/2005 Z.z. Trestného poriadku (ďalej aj „Trestný poriadok“).

13. Dôvodová správa k ustanoveniu § 3 zákona č. 215/2006 Z.z. uvádza, že sa ustanovuje zásada, že odškodnenie podľa tohto zákona je právne nárokovateľné, a že sa neposkytuje v prípade, ak ujma na zdraví bola poškodenému plne nahradená inak (najmä páchatel'om trestného činu), poškodený nedal súhlas s trestným stíhaním alebo je žiadateľom osoba, ktorá nemôže vykonávať oprávnenie poškodeného, pretože je v trestnom konaní stíhaná ako spoluobvinený.

14. Podľa § 47 ods. 1 Trestného poriadku oprávnenie poškodeného nemôže vykonávať ten, kto je v trestnom konaní stíhaný ako spoluobvinený.

15. Podľa § 6 zákona č. 215/2006 Z.z. celková suma odškodnenia poskytnutá podľa tohto zákona nesmie presiahnuť päťdesiatnásobok minimálnej mzdy.

16. Ak bola trestným činom spôsobená smrť, poškodený má nárok na vyplatenie odškodnenia v sume päťdesiatnásobku minimálnej mzdy. Ak právo na odškodnenie majú viacerí poškodení, rozdelí sa uvedená suma medzi nich rovnakým dielom (§ 5 ods. 1 veta druhá a tretia zákona č. 215/2006 Z.z.).

17. Záver odvolacieho súdu o tom, že celá suma odškodnenia sa má rozdeliť medzi poškodených, ktorými sú v danom prípade len dve pozostalé deti, je správny. Na podporu správnosti tohto záveru dovolací súd uvádza, že aj keď podľa ustanovenia § 2 ods. 2 písm. a/ zákona č. 215/2006 Z.z. je pozostalý manžel (v danom prípade manželka) zahrnutý do okruhu poškodených osôb, v zmysle ustanovenia § 3 ods. 2 písm. c/ zákona č. 215/2006 Z.z. s priamym odkazom na ustanovenie § 47 ods. 1 Trestného poriadku, je manželka v danom prípade vylúčená z vykonávania oprávnení poškodeného. Ako totiž uvádza dôvodová správa k ustanoveniu § 47 ods. 1 Trestného poriadku, zákon vylučuje, aby akékoľvek oprávnenie poškodeného (nielen uplatnenie nároku na náhradu škody) mohol uplatňovať ten, kto je stíhaný ako spoluobvinený. Uvedené vyplýva z toho, že procesné postavenie poškodeného a obvineného v trestnom konaní je navzájom nezlučiteľné, keďže majú postavenie strán, ktoré stoja proti sebe (obvinený spáchaným skutkom spôsobil nejaký druh ujmy poškodenému).

18. Na základe vyššie uvedeného dovolací súd dospel k záveru, zhodnému so záverom odvolacieho súdu, že v danom prípade poškodenými v zmysle zákona č. 215/2006 Z.z. sú iba dve pozostalé deti po nebohom S. N., z ktorého dôvodu v zmysle ustanovenia § 5 zákona č. 215/2006 Z.z. sa suma odškodnenia vo výške 50 násobku minimálnej mzdy musí rozdeliť na polovicu medzi týchto dvoch poškodených.

19. Nakoľko žalovaná v procesne prípustnom dovolaní neuplatnila relevantné dovolacie dôvody, dovolací súd jej dovolanie zamietol ako neopodstatnené (§ 448 CSP).

20. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia dovolacieho súdu samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

21. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.